

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих
актів України щодо удосконалення правового регулювання праці деяких
категорій працівників»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Діюче трудове законодавство містить ряд застарілих норм, що не відповідають сучасним економічним реаліям і в той же час обмежують трудові права жінок. Вказаний факт зумовлює необхідність удосконалення законодавчого поля, яке регламентує систему соціально-трудових відносин, а також закріплює комплекс гарантій, передбачених в процесі реалізації жінками права на працю.

Спроба вирішити це питання здійснена в урядовому проекті Закону реєстр. № 6392 від 03.12.2021, яким пропонується переглянути систему трудових гарантій та змістити законодавчий фокус на батьків, які доглядають за грудними дітьми, а також підвищити правовий захист вагітних жінок і жінок, які годують дитину.

В цілому підтримуючи спрямованість урядового законопроекту, слід зазначити, що запропоновані зміни містять ряд недоліків, оскільки, подекуди, погіршують становище працівників.

Зокрема, урядовим законопроектом пропонується змінити підстави заборони на застосування праці жінок на важких роботах, підземних роботах і на роботах з небезпечними та шкідливими умовами праці. Положення законопроекту зміщують сферу дії цієї заборони лише на найбільш вразливі категорії жінок – «вагітних жінок та жінок, які вигодовують дитину віком до півтора року». При цьому решта жінок залишаються незахищеними та можуть залучатися роботодавцями до шкідливих, небезпечних та підземних робіт.

У зв'язку з цим, в альтернативному законопроекті, яким є даний проект Закону, передбачається обов'язкове отримання згоди жінки для залучення до таких робіт, що, по суті зберігає механізм захисту жінок від можливого зловживання зі сторони роботодавців. Разом з цим встановлюється заборона застосування роботодавцем дискримінації, утиску по відношенню до працівника через ненадання ним згоди на застосування його праці у випадках коли така згода є обов'язковою згідно норм законодавства, що спрямовано на надання додаткового захисту та гарантій для працівників.

Також альтернативним законопроектом пропонується зберегти діючу норму КЗпП, за якою жінки, що мають дітей віком саме до 14 років або дітей з інвалідністю, можуть залучатися до відрядження, нічних, надурочних та робіт у святкові, вихідні і неробочі дні лише за згодою жінки, оскільки в протилежному випадку погіршується становище жінок шляхом звуження категорій осіб, згода яких на залучення до вказаних робіт є обов'язковою.

Авторами альтернативного законопроекту також не підтримуються запропоновані основним законопроектом зміни щодо можливості розірвання трудового договору з працівником в період перебування його у відпустці або в

період його тимчасової непрацездатності. Чинна редакція КЗпП забороняє розірвання договору за вказаних обставин, окрім як за одного виключення. Основний законопроект, натомість, пропонує внести зміни та залишити лише 4 підстави (замість існуючих сьогодні 10), за наявності яких заборонено звільняти працівника в період перебування його у відпустці або в період його тимчасової непрацездатності.

В альтернативному законопроекті пропонується не вносити таких змін, оскільки вони погіршують соціальну захищеність осіб у порівнянні з діючою редакцією КЗпП та поширюються на усі категорії працівників, а не лише на вагітних жінок та жінок в період вигодовування.

Також не можна погодитись із запропонованими основним законопроектом змінами щодо встановлення заборони надавати відмову у прийнятті на роботу, знижувати заробітну плату, розривати трудовий договір з вагітними жінками та жінками, що мають дітей віком до півтора років, оскільки таким чином значно звужуються права решти категорій осіб, які підпадають під такі гарантії згідно з чинною редакцією КЗпП. Запропоновані зміни не відповідають стандартам та гарантіям соціального захисту й не сприяють реалізації економічного потенціалу жінок.

Враховуючи зазначене, з метою приведення у відповідність національного законодавства до міжнародних стандартів, з метою усунення дискримінації, спірних та суперечливих норм, а також з метою забезпечення прав та гарантій працюючих жінок, пропонується до розгляду цей законопроект, який розглядається як альтернативний до законопроекту реєстр. № 6392 від 03.12.2021 р., поданий Кабінетом Міністрів України.

2. Мета законопроекту

Законопроект спрямований на розширення економічних можливостей праці жінок, гарантій правового захисту працюючих жінок, зокрема жінок під час вагітності, пологів і вигодовування дитини, недопущення дискримінації за ознакою вагітності, удосконалення правового регулювання роботи працівників, які мають дітей, а також порядку надання відпустки у зв'язку з вагітністю і пологами, що у своїй сукупності відповідатиме сучасним соціально-трудовим стандартам та дасть змогу імплементувати ряд міжнародних трудових стандартів у сфері охорони материнства в національне законодавство.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Зберігши закладену в основному законопроекті реєстр. № 6392 ідею щодо заборони дискримінації в трудових відносинах за ознакою вагітності, розширення економічного потенціалу жінок та забезпечення повноцінної реалізації ними права на працю, в альтернативному законопроекті пропонується:

1. Змінити критерії встановлення заборони на застосування праці жінок на важких роботах, підземних роботах і на роботах з небезпечними та шкідливими умовами праці. Зокрема, в альтернативному законопроекті передбачається обов'язкова наявність згоди жінки на застосування її праці в зазначених умовах роботи. Таким чином, розширюється право жінок на працю й при цьому

одночасно зберігається захищеність цієї категорії працівників, що полягає в добровільному виборі жінки щодо праці в таких умовах.

2. Встановити заборону на застосування роботодавцем дискримінації чи утиску по відношенню до працівника через ненадання ним згоди на застосування його праці у випадках коли така згода є обов'язковою згідно норм законодавства.

3. Зберегти діючу норму КЗпП, за якою жінки, що мають дітей віком саме до 14 років або дітей з інвалідністю можуть залучатися до відрядження, нічних, надурочних та робіт у святкові, вихідні і неробочі дні лише за згодою жінки.

4. Зберегти в діючій редакції норму КЗпП, за якою забороняється розірвання трудового договору з працівником з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в період перебування працівника у відпустці або в період його тимчасової непрацездатності.

5. Надати гарантії жінкам на період проходження рекомендованих лікарем медичних обстежень, що проводяться у зв'язку з вагітністю.

6. Удосконалити процедуру надання відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами з метою недопущення зменшення післяпологової частини цієї відпустки.

7. Зберегти чинну норму КЗпП щодо обов'язку власника або уповноваженого ним органу щодо обов'язкового працевлаштування вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, одиноких матерів при наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини з інвалідністю у разі їх звільнення у зв'язку з повною ліквідацією підприємства, установи, організації.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У даній сфері правового регулювання діють Кодекс законів про працю України, Закони України «Про відпустки», «Про охорону праці», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону не потребуватиме додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття Закону

Прийняття законопроекту та його реалізація сприятиме встановленню соціальної справедливості та розширенню економічних можливостей праці жінок, при цьому зміцнивши систему гарантій правового та соціального захисту працюючих жінок, особливо жінок під час вагітності та вигодовування.

Народні депутати України

**Абрамович І.О. (посв. № 138)
та інші**

САС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Абрамович Ігор Олександрович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000073372F0050A19200
Дійсний до: 24.03.2023 0:00:00

3

Апарат Верховної Ради України
№ 138д9/1-2021/399828 від 21.12.2021

769855